

"Ez már kegyeletsértés"

Jegyzet Józsa Lászlónak a Hét Napban megjelent nyilatkozatához

Az Magyar Nemzeti Tanács (MNT) lejárt megbízatású elnöke a Hét Nap 2009. január 28-i számában (Körkép) az újságíró három kérdésére válaszolt: Milyen változások történtek a nemzeti tanácsok hatásköréről szóló törvénytervezetben, hogyan vélekedik arról, hogy „az elmúlt időszakban különböző formában ismét aktualitást kaptak a 44-45-ben történtek”, és hogy mit tud tenni az MNT a gazdasági válság alatt a kis- és középvállalkozók érdekében?

Az újságíró által „elnök úr”-nak titulált Józsa válasza az első és a harmadik kérdésre nem olyan jellegű, hogy ez alkalommal érdemben foglalkozunk vele, a második kérdés megválaszolása viszont már nem hagyható szó nélkül.

Mi is mondott Józsa?

Azok miatt, akik nem vásárolják rendszeresen a Hét Napot – és az esetleges félremagyarázások elkerülése miatt – érdemes szó szerint idézni, mit is válaszolt Józsa „elnök” a Hét Nap újságírójának második kérdésére:

– Akik a megemlékezésnek mindenáron új dátumot szeretnének, azok azt felejtik el, hogy november elsejével kapcsolatban tizennyolc évvel ezelőtt társadalmi közmegegyezés született. Nemcsak azért, mert ezen a napon van halottak napja, hanem azért is, mert az akkori tragikus események ebben az időintervallumban játszódtak le. Ezeket a kérdéseket ma újrafogalmazni teljesen célszerűtlen. A Magyar Nemzeti Tanács pontosan ebből az indítékból, s pontosan ezekre az eseményekre emlékezendő nemzeti emléknapként határozta meg november elsejét. Az pedig egyenesen kegyeletsértés, ha a politika némely szerepvállalói újból és újból feltépik a hozzátartozók sebeit azáltal, hogy olyan dolgokat tematizálnak, amelyek egyszer már megnyugtató módon le lettek zárva. A közvélemény minden bizonnyal pontosan érzékeli a kezdeményezők mögött álló társadalmi támogatottság mértékét, s látja azt, hogy meglehetősen kis támogatottságú pártokról és a politikai szerepkörbe magukat állandóan beleélő civil szervezetekről van szó. Meggyőződésem, hogy egy ilyen fajsúlyos és fájdalmas kérdésben ezek az egyének nem igazán releváns vitapartnerek. Az volna kívánatos, ha eljutna a vajdasági magyar közösség abba az állapotba, hogy a másik oldallal – vagyis a szerb nemzet képviselőivel együtt – elkészítsen egy valós tényfeltárást, majd létrejöjjön a történelmi megbékélés, amelyben annak, akinek van mit beismernie, azt meg is tegye. Igencsak kételkedem azonban abban, hogy ezek a kérdések akkor fognak megoldódni, ha azokat olyanok vetik fel, akik az égvilágon semmit sem tudnak az érdekében tenni.

A civilek javaslata

Mielőtt még Józsa válaszában az elemzésébe fognának, előzetesen el kell mondani a következőket:

A Szőregi Csodaszarvas Polgári Kör és a VMDK Szegedi Tagozata Budapesten 2008. december 5-én kezdeményezte a Magyar Népiirtás Emléknapijára való megemlékezés törvénybe iktatását.

– A kezdeményezők azt szeretnék elérni, hogy „a délvidéki magyarság ellen Tito partizánjai által 1944-45-ben elkövetett embertelen vérengzéshez, magyarirtáshoz kötődő dátum, január 23-a legyen a Magyar Népiirtás Emléknapija”. A javaslat törvénybe iktatása érdekében szegedi civilek kezdeményeztek aláírásgyűjtést. Az összegyűlt íveket Dobák Lászlóné, a Szőregi Csodaszarvas Polgári Kör elnöke és Nagyabonyi Attila, a VMDK Szegedi Tagozatának elnöke adta át Sólyom László köztársasági elnök megbízott képviselőjének a Sándor-palotában – olvasható s-K, A magyar népiirtás emléknapijáról című írásában (Magyar Szó, 2008. december 6., 1. és 4. o).

Teleki Júlia a Magyar Szónak nyilatkozva elmondta: a kezdeményezők azért éppen január 23-át nyilvánították emléknappá, mert ezen a napon kezdődött meg 1945-ben a csúrogi magyarok koncentrációs táborokba való deportálása. „Ezért kérték a civil szervezetek az emléknappá nyilvánítást. Azt is kérjük, hogy Magyarország

tegyen meg mindent annak érdekében, hogy erkölcsi kárpótlást kapjanak a meghurcolt magyarok. Szeretnénk továbbá, ha Magyarország Szerbia EU-tagságának előfeltételévé tenné az 1944-45-ben magyarságuk miatt szenvedők anyagi kárpótlását” – mondta Teleki Júlia.

Dr. Becsey Zsolt (EPP-ED, Fidesz) európai parlamenti képviselő Dobák Lászlónétól a sajtótájékoztató helyszínén vette át a petíció egyik másolatát, majd – a javaslattevőknek tett ígéretéhez híven – 2008. december 16-ai strasbourgi sajtóközleményében javasolta, legyen Szerbia majdani uniós csatlakozásának egyik előfeltétele, hogy Belgrád hivatalosan beismerje a titoista partizánok által 1944–45-ben a Délvidéken elkövetett népirtást, aminek becslések szerint negyvenezer magyar, kétszázhatvanezer német és zsidó esett áldozatul, „kollektív bűnösségük” koholt vádjával. E mai napig fenntartott megbélyegzés eltörlése és az áldozatoknak nyújtott jóvátétel nélkül Szerbia nem felel meg a népek közti megbékélés Európában bevett gyakorlatának, következésképpen az uniós felvételi kritériumoknak sem – emlékeztette történelmi felelősségére a Belgráddal tárgyaló brüsszeli bizottságot Becsey Zsolt.

A vajdasági magyar szervezetek 2009. január 21-i zentai tanácskozásának résztvevői, a Magyar Polgári Szövetség (MPSZ), a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége (VMDK), valamint az Árgus–Vajdasági Magyar Kisebbségjogi Civil Egyesület, a Nagy Sándor Műemlékvédő és Hagyományápoló Egyesület és a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesület képviselői, támogatták Dr. Becsey Zsolt javaslatát és az érintettek jogos kárpótlását.

A tanácskozás támogatta azt a javaslatot is, hogy legyen kijelölve egy nap az évben, amely a vajdasági magyar népirtás emléknapjának nyilvánítunk. Elhangzott az is, mivel az eredetileg emléknapnak javasolt január 23-ai dátumon kívül más dátumok vagy elnevezések is szóba jöhetnek, a résztvevők – a szervezőkhöz eljuttatott elképzelések alapján – szükségesnek tartják egy szakmai, politikai megbeszélés összehívását a közeljövőben.

Katonai közigazgatás

A MNT 2005. szeptember 23-án Újvidék tartott ülésén határozatot hozott a vajdasági magyarság nemzeti jelképeiről és ünnepeiről (5/2005. számú MNT határozat). A határozat 3. szakasza szerint a vajdasági magyarság emléknapjai: október 6. (az aradi vértanúk napja, nemzeti gyásznapi) és november 1.

Józsa nyilatkozatában az első pontatlanság, hogy november elsejével kapcsolatban a döntésre nem „tizennyolc évvel ezelőtt”, hanem alig több mint három éve került sor. Ezért a szövegből nem világos, hogy milyen „társadalmi közmegegyezés”-re utal.

Az „elnök” nyilatkozata szerint november elsején van a „halottak napja”. A katolikus naptár szerint november elseje mindenszentek napja. A halottak napja november másodikán van.

Nyilatkozatában Józsa elmondja, hogy november elseje emléknapnak való megjelölésére „nem csak azért került sor, mert ezen a napon van a halottak napja, hanem azért is, mert az akkori tragikus események ebben az időintervallumban játszódtak le”. Józsa nem mondja ki (vagy nem meri kimondani), hogy milyen tragikus eseményekről van szó, és az sem világos, hogy milyen „időintervallumra” gondol? November elseje ugyanis csak egy nap és nem „időintervallum”.

Egyébként az „akkori tragikus események” nem november elsején játszódtak le: A katonai közigazgatást a Vajdaságban Titó 1944. október 17-én vezette be és „1945. február elején ért véget”. (A katonai uralom végéről a Titó életművét tartalmazó kötet csupán a lábjegyzetben, az idézett módon emlékszik meg.) A németek és a magyarok internálását és teljes vagyonuk elkobzását, valamint a 16 és 50 év között magyar férfiak munkaszolgálatra történő behívását – a történészek szerint – 1944. november 18-án rendelték el. A haláltáboroként elhíresült járeki lágert pedig csak 1945. júniusában szüntették meg. Vagyis: Ez az időszak sokkal hosszabb ideig tartott a Józsa által említett „időintervallum”-nál.

Megnyugtató módon lezárva?

A halottak napjáról a vajdasági magyarok eddig is és ezután is megemlékeznek – a MNT határozta és Józsa nélkül is. A nagyobb probléma az, hogy a MNT lejárt mandátumú elnöke nem tesz különbséget a halottak napja és az 1944-45-ben elkövetett vérengzésekről való megemlékezésre tett javaslat között. Azt pedig „egyenesen kegyeletsértésnek” nevezi, „ha a politika némely szerepvállalói újból és újból feltépik a hozzátartozók sebeit azáltal, hogy olyan dolgokat tematizálnak, amelyek egyszer már megnyugtató módon le lettek zárva”.

Józsának ebben a mondatában is több súlyos hiba van: Az emléknap bevezetésre tett javaslat éppen arra irányul, hogy a kivégzettek hozzátartozói végre méltóan meg tudjanak emlékezni halottaikról. Éppen úgy, ahogyan azt a szerbek teszik minden évben január 21-én, az újvidéki vérengzésről való megemlékezés napján. Vagy világszerte január 27-én a holokauszt áldozatainak nemzetközi emléknapján, illetve április 22-én a holocaust emléknapján, és Magyarországon április 16-án, a magyar holokauszt napján. Miért ne lehetne a vajdasági magyaroknak is emléknapja az áldozatokról való megemlékezésre?

Egyébként Józsa azon állítása sem igaz, hogy ezek a dolgok „egyszer már megnyugtató módon le lettek zárva”. Köztudott ugyanis a szerbiai parlament mind a mai napig nem hozott határozatot a kollektív bűnösség elvének eltörléséről. Annak ellenére, hogy a Vajdaság Autonóm Tartomány Képviselőháza 2003. február 28-án rezolúciót fogadott el a kollektív bűnösség eltörléséről és „síkraszállt a II. világháború alatt és közvetlenül utána elüldözött, ártatlanul megvádolt és ártatlanul szenvedett valamennyi személy teljes mértékű rehabilitációjáért” és a MNT 2004. december 29-én nyilatkozatban emlékezett meg az 1944–45-ben, a katonai közigazgatás idején végrehajtott magyarellenes megtorlások hatvanadik évfordulójáról.

Az 1941–1948-as magyar áldozatok számának tényszerű megállapítására még mindig nem került sor. A Tartományi Tényfeltáró Bizottság tényfeltáró munkája úgyszintén mind a mai napig befejezetlen. Munkáját akadályozta az is, hogy egyes archívumokat még mindig nem nyitottak meg, sőt vannak olyan levéltárak is, ahol elutasítják vagy lehetetlenné teszik az együttműködést. Hogyan van akkor ez a „dolog” – Józsa szerint – „megnyugtató módon lezárva”? Vagy ez nem kegyeletsértés? Mit gondolnak erről az áldozatok hozzátartozói?

Civilek becsmérése

Külön elemzést érdemelne Józsa nyilatkozatának az a – Kasza József, a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) ugyancsak ex elnöksége idejére emlékeztető hangvételű – része, amelyben az emléknapi bevezetését kezdeményezőket „kis támogatottságú pártoknak és a politikai szerepkörbe magukat állandóan beleélő civil szervezeteknek” nevezi. Az „elnök” meggyőződése, hogy „egy ilyen fajsúlyos és fájdalmas kérdésben ezek az egyének nem igazán releváns vitapartnerek”. Úgyszintén „kétkelkedik, hogy ezek a kérdések akkor fognak megoldódni, ha azokat olyanok vetik fel, akik az égvilágon semmit sem tudnak az érdekében tenni”.

Józsa nem először beszél – finoman fogalmazva – lekicsinylően két magyar politikai pártról és több civil szervezetről, amelyek nem egy alkalommal indokoltan bírálták elnöki munkáját. Az „elnök” ez úttal is megismételte, hogy nem tartja ezeket „vitapartnereknek”. Úgy látszik nincsen egészen tisztában a civil szervezetek szerepével sem. Szeretné ugyanis kisajátítani magának a „politikai szerepkört”, vagyis hogy csak egyedül neki szabad politikával foglalkozni. A demokráciában viszont ez elfogadhatatlan.

A civil szervezetek szerepe és jelentősége éppen abban nyilvánul meg, hogy ellenőrizzék a politikával felelőtlenül foglalkozó és nem a közösség érdekeit képviselő intézményeket és egyéneket, hogy tudatosítsák: Aki közmunkát végez, nyilvánosan felelősségre is vonható, és köteles a rábízott pénzekkel is a nyilvánosság előtt elszámolni. Józsának, a sokéves elnöki mandátuma alatt, ugyanis ezeknek a kérdéseknek a megoldása érdekében többet kellett volna felmutatni, hogy ezek a kérdések megnyugtató módon rendeződjenek, mivel az általa lebecsült egyének és civil szervezetek ebben „az égvilágon semmit sem tudnak tenni”. Ha mást nem is veszünk figyelembe, már ez is elegendő arra, hogy ne élvezze a civilek bizalmát.

Bozóki Antal